

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่
อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

Participation In Cultural Tourism Management In The Area Of
Phaisali District, Nakhon Sawan Province

ณัฐภาววรรณ พึ่งสำราญ¹ และณัฐชัย นิ่มนวน²

Natdawan Pheungsamran¹ and Nattachai Nimnuan²

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์²

Student, Master of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University¹

Assistant Professor Dr., Lecturer, Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University²

E-mail: ¹Natdawan.p@my.nsruc.ac.th; ² Nattachai.n@nsru.ac.th

Received 25-01-2026; Revised 07-04-2026; Accepted 27-04-2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน/แกนนำท้องถิ่น สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม จำนวน 20 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า

อำเภอไพศาลีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์ชัดเจน ซึ่งสะท้อนความเชื่อ วิถีชีวิต และประวัติศาสตร์ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจบริบทพื้นที่และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ การบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยมีความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และภาคีที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดความสมดุลระหว่างการสร้างรายได้และการอนุรักษ์วัฒนธรรม พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนร่วมดูแลทรัพยากรอย่างยั่งยืน และแนวทางสำคัญคือการยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมผ่านกลไกต่าง ๆ กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน จัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ควบคู่กับการพัฒนาการตลาดเชิงรุกและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อยกระดับศักยภาพและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purpose of this article is to study the participation in cultural tourism management in Phaisali District, Nakhon Swan Province. The qualitative research model uses the concept of tourism management as a research framework. The research area is Phaisali District, Nakhon Swan Province. Key contributors included 20 community leaders/local leaders, community members involved in tourism activities, and tourism and culture-related entities. Through a specific selection method, data was collected from in-depth interviews and group discussion meetings. The data was analyzed by an inductive content analysis. The research results were found as follows;

Phaisali district has the potential of cultural tourism from diverse tourist sources and has a clear identity, which reflects the beliefs, lifestyle and history of the community in depth. Tourism development needs to rely on understanding the context of the area and the participation of people in the community is important. Successful tourism management stems from community involvement at all stages, from decision-making, operations, benefit-sharing, and evaluation, with collaboration among the community, local leaders, government agencies, and stakeholders, resulting in a balance between revenue generation and cultural preservation. At the same time, encourage the community to share in the sustainable management of resources, and the main direction is to hold the community at the center, open up opportunities for participation through various mechanisms, define clear roles, allocate benefits fairly and transparently, along with the development of active marketing and networking of cooperation, to enhance the long-term potential and sustainability of tourism.

Keywords: Tourism Management; Cultural Tourism; Community-Based Tourism; Community Participation

บทนำ

ประเทศไทยมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวสูง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ซึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงในระดับนานาชาติ วัฒนธรรมสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ และภูมิปัญญาของชุมชน และถือเป็นทรัพยากรสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการอนุรักษ์ เพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่ยั่งยืนและเป็นการรักษาอารยธรรมของชาติ (กฤษณะ เนียมหอม และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, 2564)

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และการรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครอบคลุมทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวทางงานประเพณี และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท ซึ่งล้วนเป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง (ธิดารัตน์ สืบญาติ, 2566)

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้นำเสนอไว้ 3 ที่ คือ 1) เมืองเก่าเวสาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นโบราณสถานสำคัญทางประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เชื่อกันว่ามีอายุราว 1,000–1,500 ปี โดยเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีที่มีความสำคัญในภูมิภาค ลักษณะเด่นของเมืองเก่าเวสาลี คือ การมีคูน้ำคันดินล้อมรอบตัวเมืองเป็นรูปวงรี และมีการค้นพบโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น เศษภาชนะ ดินเผา เครื่องประดับ และพระพิมพ์ดินเผา ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมในอดีต เมืองโบราณแห่งนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับอารยธรรมทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย และยังคงมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของพื้นที่นี้อย่างต่อเนื่อง 2) วัดหลวงพ่อดำ ตั้งอยู่ในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า 100 ปี ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และศาสนาโดดเด่นด้วยการเป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อดำ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในพื้นที่และผู้คนทั่วไป วัดแห่งนี้ไม่เพียงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน แต่ยังเป็นแหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของอำเภอไพศาลี นอกจากนี้ วัดยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านการศึกษาและสังคม ทำให้วัดหลวงพ่อดำเป็นสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และ 3) เขานินกิ้ง ตั้งอยู่ในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินเขาหินขนาดใหญ่ มีก้อนหินกลมมนวางซ้อนทับกันอย่างน่าอัศจรรย์ ราวกับว่าก้อนหินเหล่านี้กำลังจะกลิ้ง ลงมา จึงเป็นที่มาของชื่อ "เขานินกิ้ง" นอกจากความสวยงามทางธรรมชาติแล้ว เขานินกิ้งยังเป็นแหล่งศึกษาทางธรณีวิทยาที่สำคัญ เนื่องจากการก่อตัวของหินที่มีลักษณะพิเศษ อีกทั้งยังเป็นจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพอันงดงามของอำเภอไพศาลีได้โดยรอบ ทำให้สถานที่แห่งนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักธรรมชาติวิทยาให้มาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางธรรมชาติของจังหวัดนครสวรรค์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบของแหล่งโบราณคดี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนพื้นถิ่น และงานเทศกาลประจำปี อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ชุมชนบางแห่งยังขาดความรู้ ทักษะ และกลไกในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้หรือประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ได้ การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการจัดการ และการมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การจัดกิจกรรม การบริหารจัดการทรัพยากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นเจ้าของการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างสมดุล จากสภาพที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องยึดชุมชนเป็นฐาน และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายในทุกขั้นตอน (จิตราธิ์ สืบญาติ, 2566) โดย รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเป็นการจัดการแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการที่ครอบคลุมด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ บุคลากร ทักษะ และรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีบทบาท ความต้องการของชุมชน เป็นปัจจัยหลักที่ต้องนำมา

พิจารณา เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ลดความขัดแย้งและผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ ขณะเดียวกัน ความรู้ความเข้าใจของชุมชน เกี่ยวกับทรัพยากร วัฒนธรรม การอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะช่วยให้ชุมชนสามารถกำหนดทิศทางและดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม (วรรณิศา สีฟ้า, 2562) นอกจากนี้ การสนับสนุนของผู้นำชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทสำคัญในการประสานงาน กำหนดนโยบาย และจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดำเนินไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมหมายถึงผลรวมของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สัญชาตญาณ ครอบคลุมทั้งความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ภาษา ศิลปะ สถาบันทางสังคม และวัตถุสิ่งของที่ใช้ในการดำรงชีวิต วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็นทั้งวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษา ความเชื่อ และค่านิยม นักมานุษยวิทยาเห็นตรงกันว่าวัฒนธรรมเป็นแบบแผนพฤติกรรมและระบบความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ผ่านสัญลักษณ์ ภาษา และกระบวนการอบรมสั่งสอนในสังคม (นัยเนตร ขาวงาม, 2565) วัฒนธรรมทำหน้าที่กำหนดระเบียบทางสังคม ควบคุมพฤติกรรม และช่วยให้มนุษย์ปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ตามกาลเวลาและบริบทของแต่ละสังคม (รุ่งกาสสรณ์ ศรัทธาชนพัฒน์, 2566)

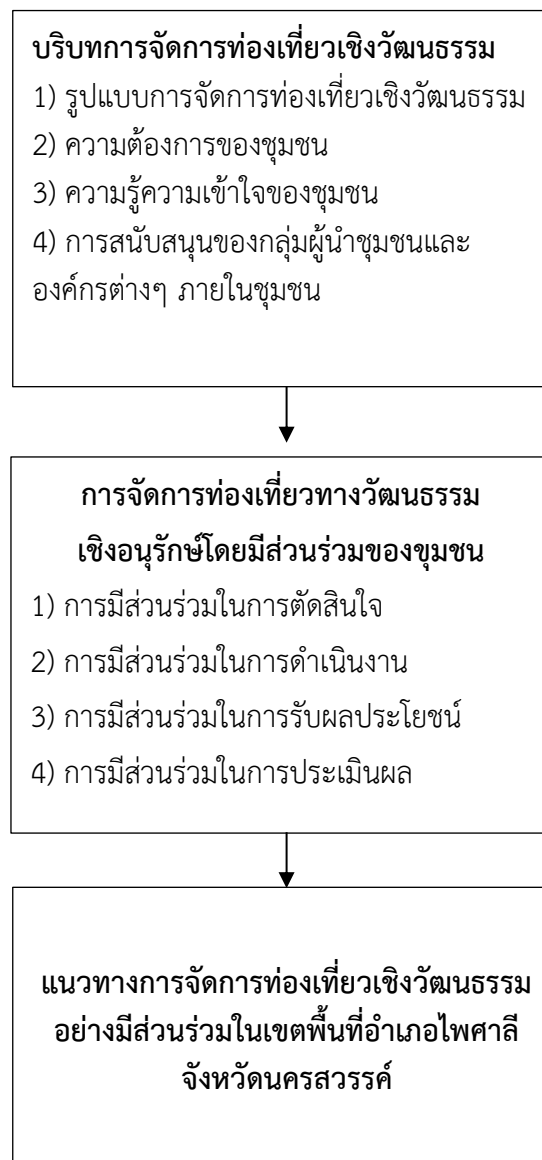
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน โดยเริ่มจาก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อร่วมกำหนดปัญหา นโยบาย แผนงาน และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน จากนั้นคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งชุมชนมีบทบาทในการใช้ทรัพยากรความรู้ และแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการในลักษณะหุ้นส่วนหรือสหกรณ์ ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และทั่วถึง เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและแรงจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ปราณปริยานพคุณ, 2561) สุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยชุมชนร่วมติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยยกระดับประสิทธิภาพการจัดการและนำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะยาว

การศึกษานี้อาศัยกรอบแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเน้นการจัดการท่องเที่ยวที่ยึดชุมชนเป็นฐานและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ภายใต้ความเข้าใจในมิติของวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน ควบคู่กับการส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการ

ประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แนวคิดดังกล่าวช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ลดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ และสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ อันนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์โดยมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน/แกนนำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม สมาชิกชุมชนที่มีส่วนร่วมต่อกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ผู้ให้บริการโฮมสเตย์ ผู้ผลิตสินค้า OTOP ใกล้เคียงชุมชน ผู้จัดกิจกรรมวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด, พัฒนาชุมชน, เกษตรอำเภอ และนักวิชาการ/ครู/ผู้อาวุโสในชุมชน จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 บริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ และส่วนที่ 4 แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน โดยเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ และจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยก่อนการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ศึกษาได้นำประเด็นที่จะใช้ในการจัดประชุมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ความต้องการของชุมชน ความรู้ความเข้าใจของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนของกลุ่มผู้นำชุมชนและองค์กรต่างๆ ภายในชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในการจัดประชุมสนทนากลุ่มครั้งนี้ผู้ศึกษาได้คัดเลือก ผู้เข้าร่วมประชุมแบบเจาะจงโดยคัดเลือกเฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งหมด 20 คน เนื่องจากให้ได้รับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเด็นต่าง ๆ ตามที่ผู้ศึกษากำหนดไว้ รวมทั้งสามารถให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ทำการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการทบทวนวรรณกรรม ร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อหาลักษณะเฉพาะ ปัญหา และความต้องการการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 2) จัดระบบข้อมูล และใช้การจำแนก เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จาก เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น และ 4) นำเสนอข้อมูลเป็น ข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไพศาลีมีความหลากหลาย ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศาสนา โดยอุทยานประวัติศาสตร์เมืองเวสาลี สะท้อนอารยธรรมทวารวดีและมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ทางโบราณคดี ขณะที่เขาหินกลิ้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เชื่อมโยงธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิม ส่วนวัดหลวงพ่อดำเป็นศูนย์รวมศรัทธาและการ สืบทอดประเพณีท้องถิ่น ชุมชนมีความต้องการระบบการจัดการที่ชัดเจน การสนับสนุนงบประมาณ และการพัฒนาศักยภาพด้านการบริการ การสื่อสาร และการเล่าเรื่อง อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนยังไม่เท่ากัน จึงต้องการการอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้จาก ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และนักวิชาการมีบทบาท สำคัญในการประสานความร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรม และสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมดำเนินไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไพศาลีควรยึด ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียม พร้อม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วม การดำเนินงานต้องอาศัย ความร่วมมือของชุมชน ผู้นำ กลุ่มอาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กิจกรรมท่องเที่ยวเกิดความ สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรม การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมช่วยสร้าง แรงจูงใจให้ชุมชนร่วมดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขณะที่การประเมินผลแบบมีส่วนร่วมทำให้ชุมชน สามารถติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ที่ 3. แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอไพศาลี ควรเริ่มจากการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่การวางแผน กำหนดนโยบาย และติดตาม ผล โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่สนับสนุนและประสานความร่วมมือ การดำเนินงานควรให้

ชุมชนเข้ามามีบทบาทโดยตรงในกิจกรรมท้องถิ่น การดูแลแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม การแบ่งปันผลประโยชน์ต้องมีความเป็นธรรม โปร่งใส และนำกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกันการประเมินผลควรดำเนินการร่วมกัน โดยใช้ตัวชี้วัดที่ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนด และนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดความยั่งยืนในทุกมิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนในอำเภอไพศาลีมีความต้องการระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีแผนงานรองรับอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านฐานข้อมูลวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนก่อนการพัฒนาเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยังไม่เท่ากัน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการจัดอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สูงอายุ เพื่อสร้างความตระหนัก คุณค่า และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน การที่ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการคิด ออกแบบกิจกรรม ไปจนถึงการดำเนินงาน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สะท้อนหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชนุ ประชุมกาเยาะมาต (2561) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความห่วงใยทรัพยากรให้คงอยู่ต่อไปในระยะยาว ขณะเดียวกัน บทบาทของผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมในพื้นที่ไพศาลีที่ทำหน้าที่ประสานงาน ฟื้นฟูประเพณี และสร้างรายได้ให้ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน และมีการรวบรวมข้อมูลเป็นฐานความรู้รองรับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนั้น บริบทการมีส่วนร่วมของอำเภอไพศาลีจึงถือว่ามีพื้นฐานที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน หากได้รับการเสริมสร้างองค์ความรู้ กลไกการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยหลักในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการตัดสินใจที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน ผู้นำ กลุ่มอาชีพ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรสนับสนุน เพื่อให้กิจกรรมท่องเที่ยวเกิดความสมดุลทั้ง

มิติทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ช่วยสร้างแรงจูงใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการสร้างรายได้ ขณะเดียวกัน การประเมินผลร่วมกับชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบ ปรับปรุง และยกระดับการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ สืบญาติ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่า กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในทุกขั้นตอน การเรียนรู้ร่วมกันผ่านประสบการณ์จริง การพัฒนาศักยภาพบุคลากร พื้นที่ และระบบบริหารจัดการ รวมถึงบทบาทสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดคุณค่าและความยั่งยืนในระยะยาว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนและกำหนดนโยบายผ่านเวทีประชาคมและคณะทำงานร่วม ตลอดจนการมอบหมายบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น การจัดกิจกรรม การดูแลแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม พร้อมระบบรายงาน ตรวจสอบ และติดตามร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน ขณะเดียวกัน การประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่การกำหนดตัวชี้วัดจนถึงการนำผลไปปรับปรุงกิจกรรม ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับการจัดการท่องเที่ยวให้สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งกฤษณ์ ศรีธาธนพัฒน์ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนต้องอาศัยศักยภาพด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรม การบริหารจัดการ และเครือข่ายความร่วมมือของชุมชน โดยรูปแบบ “CODI MODEL” สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ การบริหารจัดการเชิงรุก และการอนุรักษ์วัฒนธรรมควบคู่การพัฒนา ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอไพศาลี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการพัฒนาในระยะยาวได้อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตพื้นที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

- 1. การร่วมวางแผนและกำหนดนโยบาย** การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจาก hookup การมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ระดับการคิด ตัดสินใจ และกำหนดทิศทางนโยบาย เพื่อให้แผนงานสะท้อนบริบท วัฒนธรรม และความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่
- 2. การดำเนินงานที่มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน** การกำหนดบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนอย่างชัดเจน ช่วยลดความซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และทำให้การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- 3. การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม** การกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจและความร่วมมือของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมในระยะยาว
- 4. การประเมินผลและการปรับปรุงร่วมกัน** การประเมินผลที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
- 5. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)** การนำอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้นักท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายรากฐานทางวัฒนธรรม

6. การบริหารการตลาดเชิงรุก การประชาสัมพันธ์และการตลาดที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ช่วยขยายการรับรู้ ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

7. การอนุรักษ์ควบคู่การพัฒนา การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนา เพื่อคงคุณค่าและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว

8. การเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ช่วยเสริมพลังการจัดการและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธารามมีความหลากหลายครอบคลุมมิติด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศาสนา โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว แต่ยังขาดความรู้และระบบการจัดการที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงบริบททางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และความเชื่อของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล พร้อมพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการบริการ การสื่อสาร และการเล่าเรื่อง เพื่อเพิ่มคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการประสานความร่วมมือ สนับสนุนงบประมาณ และกำหนดระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ที่โปร่งใสและเป็นธรรม รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน เพื่อเสริมความลึกของข้อมูล และศึกษาผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระยะยาว รวมทั้งเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). *การท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์*. จาก <https://thai.Tourismthailand.org/>
- กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กรณีศึกษาตลาดริมยม ชุมชนบ้านกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(7), 126–136.
- ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. (2562). *การศึกษาศักยภาพและรวบรวม ข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคกลาง ประเทศไทย. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน (รายงานการศึกษา)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- ธิดารัตน์ สืบญาติ. (2566). กลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย*. 6(2), 15–30.
- นัยเนตร ขาวงาม. (2565). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับมาตรฐานการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร*. 5(2), 66–80.
- ปราณปรียา นพคุณ. (2561). *ปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยว (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตามน้ำลึกในประเทศไทยของนักดำน้ำชาวต่างชาติ. (การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรรณิศา สีฟ้า. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาน้ำพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 9(2), 111–121.
- รุ่งภัสสรณ์ ศรีธาธนพัฒน์. (2566). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนตลาดวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 19(3), 96–105.
- ศุภขุน ประชุมกาเยาะมาต. (2561). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวน้ำตกยะลูตง ตำบลกาเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส*. สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2567. จาก <http://www.islocal.ru.ac.th/pdf/59/5924884505.pdf>